

Domstolarnas materiella processledning – vad tycker ombuden?

Svenska Föreningen för Immaterialrätt
den 5 november 2024

Katarina Strömholm
Strömholm Advokatbyrå

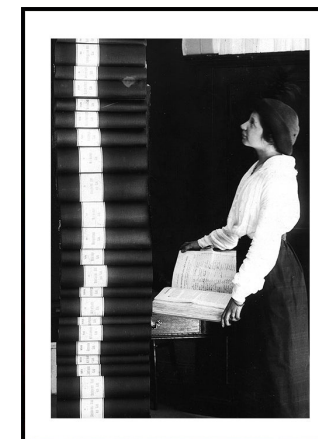
Enkät om domstolarnas materiella processledning (fråga 1-5)

- Vilka fick del av uppmaningen att svara på enkäten?
- De som är eller har varit ombud i domstolsprocesser på immaterialrätts- och marknadsföringsrättsområdet –
- ca 700 personer som finns i SFIR:s ”bruttosändlista” – den innehåller en del inaktuella uppgifter + många
- personer som inte är eller har varit ombud i domstolsprocesser (+ viss ”puffning” till IP- och advokatbyråer
- med många processande medarbetare).
- BrandEye genomförde undersökningen – mail och länk kom från SFIR.
- Anonymt.
- 30 personer svarade – uppskattning: i vart fall 20-25 % av ombuden i medlemskretsen (intressant
- och slutsatser kan dras...).

Forts. Enkät om domstolarnas materiella processledning (fråga 1-5)

- **De som svarade på enkäten - varifrån har de erfarenheter (överlapp i svar tillåtet)?**
 - **Advokatbyrå: 23**
 - IP-byrå: 12
 - Bolag: 1
 - Domstol: 1
- **Hur många års erfarenhet av att agera ombud i IP-processer hade de som svarade...?**
 - **1-10 år: 9 st.**; 11-20 år: 3 st.; **21-30 år: 10 st.**; 31+ år: 7 st.
- **Ungefär hur många IP-processer hade de som svarade haft?**
 - 1-10 mål: 9 personer; 11-20 mål: 9 personer; 21-30 mål: 3 personer; +30 mål: 9 personer
- **I vilken sorts mål har de svarande främst varit ombud (överlapp i svar tillåtet)?**
 - Patentmål: 19 personer
 - **Varumärkesmål: 23 personer**
 - Marknadsföringsmål: 17 personer
 - Mönster-/designmål: 6 personer
 - Upphovsrättsmål: 10 personer

Allmänna synpunkter på domstolarnas materiella processledning

- **Fråga 6:**

- **Hur ofta skulle du säga att domstolarna utfärdar förelägganden till part att förtydliga något i talan – yrkanden, grunder, bevisstema...?**

- Mycket sällan: 10 personer;

- Ganska sällan: 14 personer; **80 % svarar mycket sällan/ganska sällan**

- Ganska ofta: 5 personer;

- Mycket ofta: 1 person.

- **Fråga 7:**

- **Hur ofta skulle du säga att domstolarna aktivt söker svar på frågor om yrkanden, grunder, vitsordande av sakomständigheter (främst rättsfakta och bevisfakta) eller rättsliga förhållanden mm under förberedelsen...?**

- Mycket sällan: 5 personer;

- Ganska sällan: 11 personer; **Inte så ojämn fördelning mellan sällan-ofta – ca 53 % finns inom "sällan"-svaren och ca 43 % inom "ofta"-svaren**

- Ganska ofta: 13 personer;

- Mycket ofta: 1 person.

Forts. Allmänna synpunkterna på domstolarnas materiella processledning

- Fråga 10 (29 svarade på frågan):
- **Vilket av följande svar stämmer bäst med din uppfattning av domstolarnas processledning?**

- Domstolarna är alltför passiva, överlåter allt på parterna och låter målen förbli oklara in i målgång: 15 personer
- Domstolarna lägger sig i parternas processföring i så stor utsträckning att de "hjälp" vissa parter: 4 personer
- Vet ej/kan ej svara: 10 personer

- 51 % anser att domstolarna är alltför passiva,
- 14 % anser att domstolarna lägger sig i för mycket och "hjälp" därmed parter,
- 34 % har ingen (bestämd) uppfattning om domstolarnas aktivitetsgrad eller kan inte välja något av de två alternativen.

Specifika synpunkter på domstolarnas materiella processledning

- **Fråga 8:**

- Har du några exempel på situationer där du anser att domstolen varit **alltför aktiv** i den materiella processledningen?

- **Exempel (från enkätsvar):**

- *Rådman ringde och frågade om vi inte skulle förlikas – med hänvisning till omständigheter som svarandeparten anfört i skrift – innan vi (käranden) fått möjlighet att bemöta korrektheten i det anförda.*
- *När domstolen i ett sent skede – på huvudförhandlingen – ställt frågor till kärandeparten om vad som omfattas av ett förbudsyrkande (med hänvisning till bilder) och på så vis ”hjälpt” kärandeparten att förtydliga talan. Otydligheten var inte bra för processen, men hade varit nackdel för kärandeparten vid den materiella prövningen...*
- *Det har förekommit olämpliga frågor från tekniska ledamöter – som inte förstår hur dispositiva mål ska fungera – part har därmed fått tips om att förbättra sin talan.*
- *Överlag är domstolen betydligt mer överseende med väsentliga oklarheter i yrkanden (i IP-mål) än i allmänna tvistemål. Förbud kan av domstolen utformas på sätt som gör dem mer långtgående än vad som ursprungligen yrkats.*
- *Några gånger har domstolen pressat motparten under MUF med många frågor i det uppenbara syftet att visa att parten har ett rättsligt svagt case. En gång ledde det till att motparten (kärandeparten) återkallade sin talan fullt ut under MUF:en.*
- *Ja, föranlett av undermåligt motpartsombud som var ovan på IP-området.*
- **Ja, men vill inte ge exempel.**

Specifika synpunkter på domstolarnas materiella processledning

- **Fråga 9:**
- Har du några exempel på motsatsen – dvs situationer där du anser att domstolen varit **alltför passiv** och underlåtit att ställa frågor i syfte att förmå part att lämna klargöranden avseende talan?
- **Exempel (från enkätsvar)**
- *Det finns ofta skäl att ställa frågor redan vid stämning. Detta skulle kunna underlätta framställandet av svaromål väsentligt.*
- *Det vore användbart om domstolen skulle göra ett preliminärt utlåtande inför en muntlig förhandling.*
- *Några gånger har domstolen alltför lätt accepterat nya grunder och omständigheter vid huvudförhandling – inom RB:s vidaste ram, men till nackdel för svarandeparten – och en rättvis rättegång.*
- *Domare får gärna upplysa parterna om de områden som domstolen uppfattar som väsentliga och förväntar sig att parterna kommenterar, vilket ofta sker i utländska domstolar. Det kommer att ske i stor utsträckning i UPC.*
- *I stort sett vid varje sammanträde. Domstolen är mycket passiv vid dessa sammanträden som ger en mycket god möjlighet att klargöra olika aspekter. Det anges/antys att man redan känner till alla dokument och argument, men när domen kommer visar det sig inte stämma. EPO och dess BoA är betydligt mer aktiva och intresserade.*
- *Som ombud vet man inte vilka frågor som skulle behöva klargöras och man lägger en massa tid på frågor som inte är viktiga, till en hög kostnad för kunden. Med en tydligare processledning skulle resurserna kunna fokuseras på de viktiga frågorna.*

Forts. fråga 9

- **Exempel (från enkätsvar)**

- *Ja, i patentmål där domstolen lät det gå alltför lång tid mellan skriftväxling mellan parterna samt underlät att hålla muntlig förberedelse.*
- *Det har förekommit fall då jag tyckt att domstolen gärna hade kunnat vara mer aktiv – men det har inte inneburit några direkta problem eftersom jag som ombud kunnat framställa frågor eller begära klargöranden av motparten.*
- *Ja, i många mål finns det frågor som reds ut alldeles för sent, ofta under huvudförhandling.*
- *Ja – men inte i Patent- och marknadsdomstolarna.*
- *Under förberedelsen i ett mål om en rättighetsövergång/överlåtelse – käranden hade inte förklarat hur/var/när trots ett flertal påpekanden från svaranden – på huvudförhandlingen förklarades omständigheter som utgjorde rättsfakta och svarandeparten ansåg att hinder förelåg för huvudförhandling. Innan domstolen avgjorde frågan träffade parterna en förlikning. Om domstolen förelagt käranden att ange/förtydliga omständigheterna skulle en förlikning med stor sannolikhet ha ingåtts långt tidigare, i vart fall under MUF.*
- *När domstolen inte tog reda på vilka konkreta-praktiska förfoganden kärandeparten ansåg att svarandeparten gjort sig skyldig till (och som låg till grund för talan). Detta blev klart först under huvudförhandlingen.*
- *Rent allmänt tycker jag att domstolarna är passiva vad gäller att förklara och kräva att bevisuppgifter innehåller angivande av avgränsat och konkret bevistema för åberopad bevisning.*
- ***Ja, men vill inte ge exempel.***

Ombudens upplevelse av att vara "gisslantagen" ...

- Fråga 11:

- **Upplever du att det finns begränsningar i rollen som ombud givet att det är domstolen som fattar beslut och dömer – dvs att du ibland måste hålla dig själv tillbaka för att inte ådraga dig domstolens ogillande/missnöje...?**

- Ja: 13 personer;

- Nej: 10 personer;

- Vet ej/Kan ej svara: 7 personer.

43 % upplever begränsningar i ombudsrollen,

33 % inte.

Forts. Ombudens upplevelse av att vara "gisslantagen" ...

- Fråga 12:

- **Om svaret på fråga 11 är ja – hur skulle du säga att begränsningarna yttrar sig?**

- Exempel på svar (i enkäten):

- *Man vill hålla sig väl med domstolen för sin klients skull.*
- *Frågan om en- eller tresits: när frågan ställs vid MUF:en undviker man att begära tresits för att inte dra på sig domarens missnöje – kan indikera att man inte litar på domaren.*
- *Har flera gånger känt mig tvungen att gå med på utsättning till HUF trots att det varit tydligt att målet inte varit färdigberett – för att inte krångla – flera HUF har också ställts in...*
- *Alltför mycket "krånglande" på HUF ligger en i fatet – domarna blir mindre lyhörda allteftersom tiden går + eget "krånglande" öppnar för att motparten (också) tillåts "krångla", dock utan sakliga skäl...*

Forts. fråga 12

- Exempel på svar (i enkäten):

- *Som ombud vill man inte "krångla" på ett sådant sätt att domaren blir irriterad – typ ställa väldigt många frågor eller uttrycka väldigt många synpunkter (befogade...) på motpartens processföring. Även om domarna är professionella och strävar efter opartiskhet och objektivitet (och oftast lyckas leva efter de normerna) finns alltid den mänskliga komponenten med "på marginalen".*
- *Förekommer att ordföranden på förhandling styr över hur parterna ska lägga upp sina sakframställningar, vilket sällan är något man som ombud kan eller vill ändra på vid sittande bord utifrån förberedda presentationer och manus. Svårt att säga ifrån dock.*
- *Upplever att domstolen lätt kan bli missnöjd när ombud har invändningar eller ifrågasätter motsidans processföring, vilket kan föranleda att ombud blir passiva eftersom de vill undvika domstolens missnöje, som upplevs som mer skadligt för chansen till framgång än att låta motsidan fortsätta med processföring som upplevs vara felaktig.*

Avslutande funderingar – önskemål...?

- **Fråga 13:**
- **Har du några avslutande funderingar kring hur du skulle önska att domstolarna agerade i fråga om oklarheter i yrkanden, grunder, bevisstema...?**
- *Det skulle vara önskvärt med ytterligare ett HD-avgörande avseende förbudsutformning.*
- *I dispositiva mål bör frågor om oklarheter i yrkanden, grunder och bevisstema hanteras mycket tidigt i processen. Det finns ingen vits med att avvakta svarandens yttranden över käromålet innan domstolen kontaktar kändanden och kräver klarhet i de frågorna som trots allt avgränsar rättegången. Det bör inte vara svarandens ansvar att påpeka sådana brister och oklarheter i så viktiga frågor som rättegångens avgränsning.*
- *Måste arbeta mer aktivt i förlikningsfrågor. Inte stött på någon aktivt drivande domare i PMD/PMÖD. Mycket vanligt annars.*
- *Att utforska oklarheter kan få en part att inse att partens position i målet är svagare än tidigare bedömt, vilket kan spara kostnader för bägge parterna. En tuffare approach vore av godo.*
- *Kraven på att ange tydliga bevissteman bör skärpas, liksom kravet att hålla sig till angivet bevisstema när bevisningen används.*
- *Jag önskar att domstolarna regelmässigt meddelar specifika förelägganden, sätter ut planeringssammanträden för att diskutera handläggningsfrågor och gärna ringer för att reda ut frågor när det är lämpligt.*

Forts. fråga 13

- *Även om materiell processledning är bra är det viktigt att domstolen inte till för stor del hjälper motparten samt har förståelse för varför en part inte vill svara på en fråga i detalj eftersom det kan avslöja strategin.*
- *Jag skulle önska att domstolen tidigt i processen (efter stämning och svaromål) hade ett sammanträde med parterna där en tidsplan (rimlig sådan) lades samt att domstolen redan då försökte reda ut eventuella oklarheter i yrkanden och grunder samt även bevistema. Om detta sammanträde är den muntliga förberedelsen så är det bra, men jag har varit med om att det dröjt alltför lång tid innan en muntlig förberedelse har hållits – ett tidigare sammanträde skulle då vara lämpligt.*
- *Beträffande fråga 10 ovan tycker jag att alternativen är alltför kategoriska för att spegla verkligheten. Enligt min uppfattning lägger sig domstolarna verkligen inte i för mycket. Inte heller är de alltför passiva, i vart fall inte på det beskrivna sättet. Däremot är det bra att/om de utövar processledningen på ett aktivt sätt så att rena oklarheter undanröjs, exempelvis när en part lämnat olika/motstridiga uppgifter eller det är oklart vad en part menar i visst avseende. Å andra sidan bör det inte komma i fråga att domstolen agerar i fråga om brister i parts rättsliga argumentering eller bevisföring.*

Forts. fråga 13

- *Kommunikation i tydlig punktform, där man på ett neutralt sätt begär förtydliganden. Reda ut ordentligt redan vid muf, men hålla gränsen mot "hjälpa" ena parten.*
- *Inte behandla alla mål som att de ska ut till huf så fort som möjligt. Alla mål är inte likadana och "tål" inte utsättning till varje pris.*
- *Det har hänt några gånger att domaren inför en muntlig förberedelse tydligt anger de frågor som kommer att diskuteras och efter den muntliga förberedelsen – i protokollet – tydligt anger vad varje part ska svara på för frågor. Det är bra.*
- *Oklarheter i centrala frågor (yrkanden, grunder, bevistema mm) får inte finnas kvar på huvudförhandlingen. Det skapar onödig stress för inblandade parter. Att förbereda och genomföra en huvudförhandling genererar anspänning redan som det är, bland annat för att ingen vet vad vittnen och andra som hörs kan få för sig att säga. Sådant som kan vara berett och klart bör därför vara det.*

Processledning i framtiden – några förändringar i sikte?

